

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3412

av Christina Höj Larsen m.fl. (V)

med anledning av prop. 2015/16:174 Tillfälliga
begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i
Sverige

1 Innehåll

1	Förslag till riksdagsbeslut	2
2	Inledning	2
3	Värna rätten till asyl	2
4	Hösten 2015	3
5	Dåligt underbyggt förslag	4
6	Rätten till individuell prövning	5
7	Tidsbegränsad lag	5
8	Tidsbegränsade uppehållstillstånd	6
9	Alternativt och övrigt skyddsbehövande	7
10	Synnerligen och särskilt ömmande omständigheter	8
11	Familjeåterförening	8
12	Permanent uppehållstillstånd genom arbete	9
13	Permanent uppehållstillstånd för barn i vissa fall	10
14	Rätt till biträde för alla asylsökande	10
15	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	10
16	Kostnader och andra konsekvenser	11

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2015/16:174 Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, om den antas, inte ska tillämpas vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd som registrerats innan lagen trädde i kraft och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Regeringen presenterade den 24 november 2015 åtgärder i syfte att kraftigt minska antalet asylsökande, samtidigt som kapaciteten i mottagandet och etableringen skulle förbättras. En av åtgärderna var en tidsbegränsad lag för att under en begränsad tid anpassa det svenska regelverket till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner. Den tidsbegränsade lagen föreslås innehålla bestämmelser om tidsbegränsade uppehållstillstånd för alla skyddsbehövande utom kvotflyktingar, om begränsade möjligheter till anhöriginvandring för skyddsbehövande med tidsbegränsade tillstånd och om skärpt försörjningskrav. Dessutom föreslås att det inte ska vara möjligt att bevilja uppehållstillstånd till övriga skyddsbehövande och att uppehållstillstånd p.g.a. synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter endast ska få beviljas om det skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande att avvisa eller utvisa utlänningen. Det föreslås också att uppehållstillstånd p.g.a. anknytning ska beviljas en utlänning som inte befinner sig i Sverige om ett beslut att neka uppehållstillstånd skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande. Det föreslås vidare att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas en utlänning som vid förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan försörja sig genom anställning eller näringsverksamhet och i vissa fall kunna beviljas ett barn med ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd. Den tidsbegränsade lagen föreslås träda i kraft den 20 juli 2016.

4 Värna rätten till asyl

Vänsterpartiet vill se en mänsklig och välkomnande flyktingpolitik i Sverige och Europa. Alla ska ha möjlighet att söka skydd undan förföljelser och kunna få sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt. EU måste ta ett betydligt större ansvar för mottagandet av människor på flykt. Lagliga vägar måste ersätta dagens livsfarliga resor över Medelhavet och transportörsansvaret bör avskaffas.

Det svenska mottagandet av människor på flykt behöver utvecklas.

Handläggningstiderna för asylärenden måste kortas ned. Etableringen av nyanlända

måste gå snabbare, och de nyanländas kompetenser måste bättre tas till vara. Utbildning och språkundervisning måste utvecklas och stärkas. Vänsterpartiet vill att staten ska ha det övergripande ansvaret för att ta emot flyktingar och migranter i Sverige.

Flyktingmottagandet ska därför ha en tydlig nationell styrning och tillräcklig statlig finansiering.

Asylpolitiken handlar både om att kunna ge människor skydd och ett nytt hem där de ska kunna känna sig välkomna och delaktiga i samhället. Varje människa ska ses som en tillgång och inte en belastning, men människans bidrag till samhället ska aldrig avgöra hans värde för detsamma. Genom ett välfungerande mottagande kan de människor som söker sig hit få den trygghet och de verktyg de behöver för att etablera sig i samhället och bidra till det gemensamma fullt ut. Det är också endast så, genom att visa vägen, vi kan övertyga andra stater att välkomna människor i nöd och att ta sitt fulla ansvar.

5 Hösten 2015

Under hösten 2015 sökte sig många människor till Sverige undan krig och förtryck, fler än någonsin tidigare. Det innebar givetvis en ökad belastning på de myndigheter som ansvarar för mottagandet av människor på flykt, samt för flera kommuner runt om i landet. Arbetsbördan för myndigheter och kommuner kommer fortsatt att vara hög under en längre tid framöver. Flera reformer görs nu för att förbättra mottagningssystemen. Hade de gjorts tidigare hade den ökade belastningen varit lättare att hantera. De människor som sökt sig hit bör ses som en enorm tillgång för det svenska samhället. Stora insatser har gjorts och görs av frivilligorganisationer och enskilda individer.

Möjligheten att få skydd undan krig och förtryck måste vara konstant och konsekvent, och inte endast gälla när behoven är små. Det är under svåra tider som solidariteten verkligen sätts på prov. Detta är också syftet med och andemeningen i de internationella konventioner som reglerar rätten till asyl som tillkom efter andra världskrigets fasor. Regeringen visade under hösten 2015 att den inte klarade av att stå fast när solidariteten prövades. Tillsammans med de borgerliga partierna slöt den en överenskommelse om att begränsa möjligheterna att få asyl i Sverige. Den 24 november 2015 gick regeringen ännu längre och aviserade på egen hand att den ville anpassa de svenska asylreglerna till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner.

Vänsterpartiet står varken bakom migrationsöverenskommelsen eller regeringens beslut från den 24 november 2015, eftersom vi anser att de bygger på en felaktig verklighetsbeskrivning och skapar stort lidande för enskilda människor. Under oktober

månad 2015 sökte 39 196 personer asyl i Sverige. Sedan dess har antalet människor som söker sig hit minskat avsevärt, med största sannolikhet p.g.a. ett alltmer stängt Europa. Under årets tre första månader har 9 174 människor sökt asyl i Sverige. Detta lagförslag motiveras alltså med att det ska minska antalet asylsökande i Sverige. Ett antal som nu befinner sig på en mycket låg och hanterbar nivå. Vänsterpartiet ifrågasätter både motivet bakom lagförslaget, att minska antalet människor som söker sig till Sverige, och att lagförslaget kommer att leda till att motiven uppnås. Frågan är nu varför denna lag fortfarande behövs. Konsekvenserna av den, mätt i mänskligt lidande och försämrad integration, måste kunna motiveras. Dessa svar och motiveringar saknas i regeringens proposition.

6 Dåligt underbyggt förslag

Merparten av remissinstanserna och Lagrådet har påtalat att lagförslaget saknar tillräcklig analys, och innehåller många oklarheter. Flera remissinstanser ifrågasätter om beredningskravet är uppfyllt. Regeringen har inte lyssnat på remissinstanserna eller Lagrådet i tillräcklig utsträckning och kritiken måste anses berättigad även efter omarbetning utifrån remiss- och lagrådsbehandling. Att göra så pass omfattande lagändringar med så långtgående konsekvenser för enskilda människors liv utan att grunda dem i en ordentlig analys är inte rimligt.

I propositionen anförs ambitionen att få människor på flykt att söka sig till andra länder än Sverige genom att anpassa de svenska asylreglerna till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner som det främsta motivet bakom lagförslaget. Det saknas en utförlig förklaring av varför förändringarna skulle få folk att söka skydd i andra stater. I stället görs antagandet att hårdare regler ska få fler att välja att söka asyl i andra länder, trots att regeringen nämner andra skäl till att människor söker sig till just Sverige. Det finns inte heller någon utförlig analys av andra konsekvenser som lagförslaget får, varken för de människor som är på flykt eller för det svenska samhället.

Regeringen hoppas att lagförändringen ska få övriga stater inom EU att ta ett större ansvar för mottagandet av människor på flykt. Att visa vägen genom att stänga gränserna är knappast en framgångsrik metod för att uppmana andra att öppna dem. Regeringens beslut att införa gräns- och ID-kontroller ledde till att andra länder följde efter och införde liknande åtgärder, med ett alltmer stängt Europa som konsekvens. Detta lagförslag får med största sannolikhet liknande konsekvenser.

I propositionen finns inte heller någon tydlig beskrivning av vad den miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner som man hänvisar till genom hela lagförslaget baseras på. Enligt bl.a. Lagrådet är denna miniminivå mycket svår att

fastslå, varför det förefaller märkligt att regeringen binder sig så kategoriskt till den. Lagförslagets otydliga utformning riskerar leda till en svår rättstillämpning, bristande rättssäkerhet och förutsägbarhet. Det rättsläge som Lagrådet finner otydligt ska tolkas av Migrationsverket och migrationsdomstolarna. Det kommer att innebära en maktförskjutning i deras riktning och leda till ett regelsystem som är svåröverskådligt för de asylsökande.

Sammantaget har detta lagförslag så många brister, är så dåligt underbyggt och analyserat, kommer att skapa så mycket lidande samt innebär så stora avsteg från grundtanken med asylrätten att Vänsterpartiet omöjligen kan ställa sig bakom det. Riksdagen bör avslå proposition 2015/16:174 Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Detta bör riksdagen besluta.

7 Rätten till individuell prövning

Lagförslaget innebär att asylsökande nekas rätt till individuell prövning i flera fall. Rätten till familjeåterförening knyts till skyddsgrund, försörjningskravet uppställs kategoriskt och barnets bästa kommer inte att prövas i varje enskilt beslut, så som barnkonventionen föreskriver. Dessa inskränkningar i individers rättigheter får i första hand långtgående konsekvenser för de enskilda individerna, men riskerar även att urholka en av människorättens mest centrala beståndsdelar och en av de viktigaste rättssäkerhetsgarantierna som en rättsstat måste erbjuda varje individ, nämligen rätten till en individuell bedömning. Allt statligt beslutfattande präglas av en inneboende maktobalans mellan stat och individ. Syftet med människorättsskyddet är att begränsa denna maktobalans och säkerställa individen ett visst minimiskydd mot statens godtyckliga maktutövning. Detta minimiskydd utgörs av en förpliktelse för staten att göra uttryckliga avvägningar mellan olika intressen utifrån de individuella förutsättningarna i varje enskilt fall. Vänsterpartiet ser mycket allvarligt på att denna grundläggande princip åsidosätts genom den föreslagna lagen.

8 Tidsbegränsad lag

Regeringens förslag är en tidsbegränsad lag som ska gälla under tre års tid, mellan den 20 juli 2016 och den 19 juli 2019. När lagen varit i kraft i två år, den 19 juli 2018 kommer regeringen att bedöma behovet av att lagen gäller även under ett tredje år. En stor del av argumentationen i propositionen för att detta lagförslag inte får så långtgående konsekvenser som många remissinstanser befarar vilar på just den tidsbegränsning som finns i lagen. De kraftiga inskränkningarna i möjligheten till familjeåterförening och de tidsbegränsade uppehållstillstånden kommer endast att

drabba asylsökande under en begränsad period vilket gör dessa konsekvenser mindre allvarliga, argumenterar regeringen. De menar vidare att det med hänsyn till de stora påfrestningar som det svenska asylsystemet och andra centrala samhällsfunktioner har utsatts för till följd av det stora antalet asylsökande är förenligt med Europakonventionen att låta familjeåterförening anstå under de tre år lagen gäller. Möjligheterna att göra undantag från rätten till familjeåterförening enligt Europakonventionen är mycket begränsade. Vänsterpartiet delar inte regeringens bedömning att rätten till familjeåterförening kan inskränkas under en tidsperiod, och ifrågasätter att det skulle vara förenligt med Europakonventionen. Om lagen förlängs innebär det ett tydligt brott mot svenska konventionsåtaganden och att argumentationen för lagförslaget är direkt vilseledande.

Det finns också en uppenbar risk att personer som inte anses ha skyddsskäl enligt den tidsbegränsade lagen, men enligt i dag gällande rätt, kommer att gömma sig under tiden den tillfälliga lagen är tillämplig för att sedan söka asyl när den upphört.

9 Tidsbegränsade uppehållstillstånd

I propositionen föreslås att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska införas. De som beviljas asyl som flyktingar ska få uppehållstillstånd i 3 år och alternativt skyddsbehövande och andra som undantagsvis kan få asyl med den nya lagen ska få uppehållstillstånd i 13 månader. Tidsbegränsade uppehållstillstånd kommer att skapa stort lidande, oro och osäkerhet hos dem som inte vet vad som väntar dem i framtiden. Det kommer dessutom att försvåra etableringen i samhället för dem som kommer till Sverige på flykt undan krig och förtryck.

I Storbritannien har studier om hur tidsbegränsade uppehållstillstånd påverkar människor visat att det får stora konsekvenser för integrationen. De upplever stress och oro och känner sig inte förmögna att leva sina liv eftersom de inte känner sig trygga och säkra. Erfarenheter från det forna Jugoslavien visar att även om det tidsbegränsade uppehållstillståndet omvandlas till permanent tillstånd efter några år, finns risken att osäkerheten under de inledande åren har bestående negativa effekter på integrationsprocessen i mottagarlandet.

En konsekvens av den nya lagen har redan börjat märkas på asylboenden runt om i landet i form av ökad oro, vilket resulterat i allt fler konflikter. Flera organisationer som bedriver verksamhet på boendena, däribland Rädda Barnen, rapporterar om en mycket stark koppling mellan att regeringens nya politik presenterades och den växande oron på många boenden.

Barn drabbas extra hårt av lagförslaget. Enligt både artikel 24.2 i EU:s rättighetsstadga och artikel 3.1 i barnkonventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Det innebär att barnets bästa ska prövas individuellt i varje enskilt beslut. Enligt regeringens bedömning respekterar förslagen barnkonventionen. Tidsbegränsade uppehållstillstånd kan inte anses vara förenligt med artiklarna om barnets bästa, och de små möjligheter till individuell prövning som lagen tillåter måste anses otillräckliga, varför Vänsterpartiet inte delar regeringens bedömning.

10 Alternativt och övrigt skyddsbehövande

Lagförslaget innebär att de som beviljas asyl som alternativt skyddsbehövande får tidsbegränsade uppehållstillstånd som gäller under 13 månader, och sedan kan förlängas med två år. Rätten till familjeåterförening inskränks nästan helt för denna grupp. Inskränkningarna motiveras endast med att det är i enlighet med miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner.

Sverige är mest restriktiva i EU när det gäller beviljande av asyl som flykting. Endast 10 procent av de syrier och 50 procent av de irakier som beviljats asyl i Sverige har fått flyktingstatus. Det går att jämföra med EU-snittet på 80 procent respektive 90 procent. De föreslagna förändringarna kommer alltså att få mycket stora konsekvenser och i flera avseenden sänka de svenska asylreglerna till under EU:s lägsta nivå, snarare än att leda till en harmonisering.

Regeringen föreslår att skyddskategorin övrigt skyddsbehövande ska tas bort. Någon djupare analys än att det är nödvändigt för att anpassa de svenska reglerna till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner ges inte. Det är i dag relativt få människor som får asyl enligt grunden övrigt skyddsbehövande, och att neka dem asyl kommer att få enorma konsekvenser för de enskilda individer det berör. Denna del av förslaget innebär således mycket små ekonomiska besparingar till priset av stora humanitära kostnader. Att göra avsteg ifrån den på otydliga grunder fastslagna miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner i detta avseende borde inte påverka regeringens ambitioner att avskräcka människor att söka sig till just Sverige.

11 Synnerligen och särskilt ömmande omständigheter

I nuvarande lagstiftning finns möjlighet att få uppehållstillstånd vid synnerligen ömmande omständigheter. För barn gäller särskilt ömmande omständigheter. I lagförslaget begränsas denna möjlighet till att endast gälla om det annars skulle strida

mot Sveriges konventionsåtaganden. Regeringen anser det tillräckligt att portalparagrafen, 1 kap. 10 §, i utlänningslagen om barnets bästa kvarstår för att värna ensamkommande barns situation. Det är en märklig slutsats då det var just bristen på tillämpningen av nämnda paragraf som motiverade införandet av särskilt ömmande omständigheter för barn.

12 Familjeåterförening

Regeringens förslag innebär att familjer kommer att splittras. Inskränkningarna i rätten till familjeåterförening är omfattande, då endast de som beviljas asyl som flyktingar kommer att ha den rättigheten. Med den nya lagen kommer människor, framför allt kvinnor och barn, tvingas att sätta sig i osäkra båtar för att resa över Medelhavet och ta den långa och farliga resan genom ett Europa som i dag är alltmer stängt, delvis som konsekvens av regeringens beslut att införa gräns- och id-kontroller. Det blir det enda sättet för en stor del av familjemedlemmarna till dem som fått asyl i Sverige att återförenas med sin familj.

Att tvingas leva utan sin familj i sitt nya hemland medför stora svårigheter för de människor som sökt sig till Sverige undan krig och förtryck. Det kommer att avsevärt begränsa deras möjligheter att komma in i samhället. Att söka arbete, lära sig det nya språket och skaffa relevant utbildning blir svårt att prioritera när saknaden av barn och partner ständigt gör sig påmind.

Lagförslaget ger olika möjligheter att återförenas med sina familjer för dem som får asyl som flyktingar respektive alternativt skyddsbehövande. Enligt Europadomstolens praxis får åtskillnad bara göras om den inte är godtycklig. Eftersom alternativt skyddsbehövande får antas ha samma behov av familjeåterförening som en utlänning som beviljats flyktingstatus måste åtskillnaden mellan gruppernas rättigheter anses vara godtycklig och inte stämma överens med Europadomstolens praxis.

En av inskränkningarna i rätten till familjeåterförening som regeringen föreslår är att gifta par under 21 år inte ska få rätt att återförenas. I nuvarande lagstiftning är åldersgränsen 18 år, och motiveras med att undvika barnäktenskap och förhållanden som försvårar integrationen. Höjningen till 21 år motiveras med harmoniseringen till miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner. Denna inskränkning drabbar sannolikt få personer, men får för dem mycket stora konsekvenser, utan att den kan anses leva upp till syftet att förhindra barnäktenskap eller försvåra integrationen. Att göra avsteg ifrån den på otydliga grunder fastslagna miniminivån enligt EU-rätten och internationella konventioner i detta avseende borde inte påverka regeringens ambitioner att avskräcka människor att söka sig till just Sverige.

I nuvarande lagstiftning finns regleringar kring möjligheten för den som kommit till Sverige genom anhöriginvandring till make/maka eller sambo att stanna kvar i Sverige även om relationen tar slut. Exempelvis kan den som anhöriginvandrat få stanna kvar i Sverige trots att relationen tagit slut, om våld förekommer i relationen. Lagförslaget innebär att relationen måste bestå under fem års tid, utan undantag, för att den som anlant genom anhöriginvandring ska kunna få förlängt uppehållstillstånd. Det innebär alltså att en person som misshandlas av sin partner kan stå inför valet att skickas tillbaka till det land hen flytt från eller leva med misshandeln tills de fem åren har passerat. Det är en obegriplig ordning, som Vänsterpartiet ifrågasätter skarpt. Det finns inte heller någon motivering för den i propositionen.

13 Permanent uppehållstillstånd genom arbete

I lagförslaget finns en möjlighet att omvandla sitt tidsbegränsade uppehållstillstånd till ett permanent. För det krävs ett arbete med villkor och lön enligt kollektivavtalsnivå. För dem som får skydd som alternativt skyddsbehövande kommer permanent uppehållstillstånd, med få undantag, att vara den enda möjligheten att få rätt till familjeåterförening. Lagförslaget innebär alltså att arbete får större betydelse än skyddsbehov för den asylsökandes rätt att få stanna i Sverige och återförenas med sin familj. Det är en mycket märklig ordning som sätter lönsamhet framför humanism.

Att lägga så stor vikt vid arbete som grund för att få stanna i Sverige innebär en maktförskjutning till arbetsgivarens fördel som kan få långtgående konsekvenser och öppnar för ett utnyttjande på arbetsmarknaden. Lagstiftningen om arbetskraftsinvandring, som är formulerad på liknande sätt, har haft just sådana konsekvenser. En arbetstagare som behandlas illa, utsätts för sexuella trakasserier eller upplever missförhållanden på arbetsplatsen kommer knappast att anmäla den arbetsgivare som avgör om hen får stanna i landet och återförenas med sin familj. Risken för handel med anställningsbevis är också uppenbar.

Genom att göra arbete till det enda sättet att få permanent uppehållstillstånd undergräver regeringen flera av sina övriga reformer för att förbättra etableringen av nyanlända. Snabbspår, svenskundervisning och komplettering av utbildningar från hemländerna för att kvalificera sig för samma yrke i Sverige kommer sannolikt att prioriteras ned bland nyanlända. I stället kommer de att ta första möjliga chans till anställning för att få stanna permanent i Sverige och få möjligheten att återförenas med sin familj, oavsett vilket jobb det gäller. Det är ett slöseri med den kompetens som kommer till Sverige och kommer även att leda till undanträngningseffekter på arbetsmarknaden där de med lägre utbildning kommer att få ännu svårare att få jobb.

14 Permanent uppehållstillstånd för barn i vissa fall

Flera av remissinstanserna kritiserade lagförslaget för att de tillfälliga uppehållstillstånden kommer att få svåra konsekvenser för barn i allmänhet och barn som behöver vård i synnerhet. De menade att tillfälliga uppehållstillstånd omöjliggör effektiv vård och rehabilitering av dem som exempelvis lider av trauma eller tortyrskador. Regeringen har tagit till sig av kritiken genom att öppna möjligheten att få permanent uppehållstillstånd ”... om det vid en samlad bedömning av barnets situation finns sådana synnerligen ömmande omständigheter relaterat till ett varaktigt nedsatt hälsotillstånd hos barnet att det absolut krävs att han eller hon beviljas ett permanent uppehållstillstånd.” Dessa krav sammantagna gör att öppningen får anses så liten att den är nästintill obefintlig, och med största sannolikhet strider även denna bestämmelse mot barnkonventionen.

15 Rätt till biträde för alla asylsökande

Enligt 18 kap. 1 § i utlänningslagen har asylsökande med bifallspresumtion inte rätt till biträde under asylprocessen. Det har i praktiken inneburit att syrier inte har rätt till biträde, p.g.a. situationen i landet. Med tanke på de stora osäkerheter som denna lag innebär och den otydliga rättstillämpning den kommer att resultera i bör rätten till biträde utvidgas till att även omfatta denna grupp. Inte minst i ljuset av den stora betydelse skyddsgrunden har för den asylsökandes framtid och möjlighet att återförenas med sin familj, och vetskapen om hur få syrier som beviljas flyktingstatus. Att ge samtliga asylsökande rätt till biträde skulle till viss del kunna lindra den bristande rättssäkerhet som lagen innebär. En bestämmelse om att samtliga asylsökande bör ges rätt till biträde bör införas i utlänningslagen. Detta har vi för avsikt att återkomma till vid senare tillfälle.

16 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagförslaget innehåller bestämmelser om att den tillfälliga lagen som huvudregel ska tillämpas på ansökningar som registrerats efter den 24 november 2015, det datum då dessa förändringar aviserades genom en presskonferens. I migrationsärenden tillämpas vanligtvis den lag som gäller när beslutet fattas. Denna bestämmelse i den föreslagna lagen kan alltså ses som en lättnad. Den föreslagna lagen kommer att få omfattande och svåra konsekvenser för enskilda individer, inte minst för barn. Flera av åtgärderna får anses oförenliga med svenska konventionsåtaganden. Lagstiftningen kommer med största sannolikhet att leda till mindre förutsebarhet och försämrade rättssäkerhet. Inom straffrätten är det en grundläggande princip att inte godta retroaktiv lagstiftning

eftersom besluten är livsavgörande för en enskild. De förändringar i möjligheten att få asyl i Sverige som detta lagförslag innebär måste ses som så omfattande att de straffrättsliga principerna bör gälla. Det finns också anledning att ifrågasätta om retroaktiv lagstiftning i detta fall inte skulle strida mot Europarätten. Vänsterpartiet yrkar avslag på propositionen, men i det fall lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige antas ska den inte tillämpas vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd som registrerats innan lagen trätt i kraft. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

17 Kostnader och andra konsekvenser

Regeringen bedömer att lagförslaget inte kommer att medföra några ekonomiska kostnadsökningar. De motiverar denna slutsats med att färre människor kommer att söka asyl i Sverige till följd av den nya lagen, vilket kommer att medföra lägre kostnader, färre ansökningar att behandla för Migrationsverket och färre ärenden för övriga myndigheter som är involverade i mottagandet av människor på flykt. Under årets tre första månader har 9 174 människor sökt asyl i Sverige. Den är en kraftig minskning sedan hösten 2015, trots att den restriktiva politik som beskrivs i lagförslaget ännu inte införts. Att lagförslaget skulle minska antalet människor som söker asyl i Sverige ytterligare är knappast troligt. Regeringen presenterar inte heller någon analys för den slutsatsen. Att antalet asylsökande har minskat innebär lägre kostnader för staten och mindre belastning på myndigheter, men det kan inte påstås bero på den föreslagna lagen.

Flera remissinstanser gör också en helt annan bedömning av lagens konsekvenser. De tidsbegränsade uppehållstillstånden som ska omprövas kommer att leda till en större belastning på Migrationsverket. Överklagandena väntas öka, både som följd av att myndigheter och domstolarna måste hantera en ny lag med oprövad rättstillämpning, men också då allt fler kommer att vilja överpröva asylgrunden eftersom flyktingstatus kommer att vara mycket mer fördelaktigt än status som alternativt skyddsbehövande. Arbetsförmedlingen kommer troligen också att belastas ytterligare då etableringsplaner kommer att behöva förnyas och omarbetas p.g.a. de tidsbegränsade uppehållstillstånden. Även ambassaderna väntas få en ökad belastning. Flera remissinstanser lyfter också upp risken för en ökning av hot och våld i samband med asylprocesserna och på boendena.

Andra kostnader och konsekvenser som inte nämns i regeringens beskrivning av förslaget är det lidande som den nya lagen kommer att skapa. De inskränkningar i människors möjligheter att få skydd undan krig och förtryck samt den splittring av familjer som föreslås kommer, om de genomförs, att få långtgående konsekvenser för

ett stort antal människor och för det svenska samhället. Att leva i ovisshet över sin egen och sina anhörigas framtid påverkar både individen och dennes omgivning. Att få sin asylansökan avslagen innebär i många fall en total katastrof. Om dessa konsekvenser skriver inte regeringen i sitt lagförslag.

Christina Höj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Ali Esbati (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Daniel Riazat (V)

Daniel Sestrajcic (V)